



การประเมินและบำบัดฟื้นฟูภาวะการ กลืนลำบากเบื้องต้น

การกลืนลำบาก

ภาวะที่มีกระบวนการกลืนบกพร่องจากโรคหลอดเลือดสมอง ทำให้ไม่สามารถกลืนน้ำและอาหารได้เหมือนปกติ เช่น กลืนช้า กลืนแล้วเจ็บ หรือกลืนไม่ลง

ความพร้อมในการฝึกกลืน

1. GCS : มากกว่าหรือเท่ากับ 13
2. Follow command : สามารถทำตามคำสั่งได้อย่างน้อย 1 ขั้นตอน
3. Attention span : ช่วงความสนใจในการฝึกกลืน
4. Cooperation : ความร่วมมือในการกลืนของผู้ป่วย

ทดสอบการฝึกกลืน

1. ทดสอบด้วยการกลืนน้ำลายในเวลา 30 นาที หากได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 3 ครั้ง ถือว่ามีความเสี่ยง ไม่ทดสอบด้วยน้ำต่อ
2. ทดสอบด้วยการกลืนน้ำ (Water test) 3, 5, 10, 20 ml. ตามลำดับ

สังเกตอาการ

- Aspiration
- เสียงพลาหรือเสียงเปลี่ยน
- กลืนช้าลง
- Silent sapiration

ลำดับของอาหารในการฝึกกลืน

1. Thick puree – no liquid : ลักษณะอาหารปั่นเป็นเนื้อเดียวกัน
2. Thick and thin puree and thick liquid : อาหารปั่นมากและปั่นปานกลาง
3. Mechanical soft-thick liquid : อาหารอ่อน มีน้ำขลุกขลิก
4. Mechanical : อาหารอ่อนปกติ
5. Regular diet : อาหารปกติ

เป้าหมายของการฝึกกลืน

- การ of NG Tube เมื่อคนไข้ใส่ Ng Tube
- ผู้ป่วยมีความสามารถด้านการกลืนสูงสุดตามศักยภาพ

การตรวจการประเมินการกลืนลำบาก

1. Oral structure
2. Oromotor function
3. Oral sensation
4. Oral reflexes

Oral structure

วิธีการประเมิน	แนวทางการประเมิน
สังเกตความผิดปกติของโครงสร้างในช่องปาก	<ul style="list-style-type: none">• ลักษณะในการมองปากในขณะที่ไม่มีการเคลื่อนไหว• ข้อควรระวัง<ol style="list-style-type: none">1. ฟันปลอมในช่องปาก2. แผลในช่องปาก3. เลือดออกในช่องปาก

Oromotor function

วิธีการประเมิน	แนวทางการประเมิน
1. Lips	<ul style="list-style-type: none">• Blow mouth• Drooling• Open – Close mouth
2. Tongue	<ul style="list-style-type: none">• Protrusion• Retraction• Elevation
3. Jaw control	<ul style="list-style-type: none">• Open – Close• Lateral

Oral sensation

sensation	การแปลผล	ข้อควรระวัง
<ul style="list-style-type: none">• Pain• Temperature• Tactile• Pressure	<p>Hyposensation</p> <p>Hypersensation</p>	<p>Hyposensation</p> <p>มีความรู้สึกช้ากว่า</p> <p>ปรกติในอาหารการ</p> <p>ทดสอบ</p> <p>Hypersensation</p> <p>มีความรู้สึกไวกว่า</p> <p>ปรกติในอาหาร</p> <p>การทดสอบ</p>

Oral reflexes

Reflexes ที่ต้องประเมิน	ข้อควรระวัง
<ul style="list-style-type: none">• Bite reflex• Gag reflex• Swallowing reflex• Cough reflex	<ul style="list-style-type: none">• ระวังเรื่องผิวสัมผัส ขนาด รูปร่างของอาหารและอุปกรณ์ ในการรับประทานอาหาร• หากการประเมินแล้วไม่พบ Oral reflexes ควรเพิ่มความระมัดระวังในการให้อาหารทางปาก

การบำบัดฟื้นฟูภาวะกลืนลำบาก

1. Poor position
2. Oromotor function
3. Oral reflex (abnormal reflex)
4. Oral sensation
5. Special swallowing techniques

Poor position

วิธีการ	แนวทางการฟื้นฟู
Correct position	<p>ทำนั่ง</p> <ol style="list-style-type: none"><li data-bbox="963 482 2244 639">1. ในการทรงตัว ลำตัว คอและอุ้งเชิงกราน ไม่เอียงไปทางใดทางหนึ่ง<li data-bbox="963 672 1651 739">2. ลำตัวโน้มไปด้านหน้าเล็กน้อย<li data-bbox="963 768 2079 835">3. ศีรษะและคออยู่กึ่งกลางลำตัวและก้มหน้าเล็กน้อย<li data-bbox="963 863 2295 1021">4. ในกรณีที่ผู้ป่วยทรงตัวไม่ดี อาจพิจารณาให้อยู่ในทำนั่ง โดยใช้หมอน/อุปกรณ์ช่วยพยุงตัว

Oromotor function

วิธีการ	แนวทางการฟื้นฟู
Oromotor facilitaton/exercise 1. Lip	กิจกรรมบำบัด 1. เป่าเทียน 2. เข็มริมฝีปาก กว้างๆ 3. การนวดกระตุ้นกล้ามเนื้อรอบปาก 4. กลืนน้ำ

Oromotor functon

วิธีการ	แนวทางการฟื้นฟู
Oromotor Facilitation/exercise Tongue	<p>กิจกรรมบำบัด</p> <ol style="list-style-type: none">1. อมเกล็ดน้ำแข็ง ขนาดพอคำ (ให้ก้มหน้าเล็กน้อยและห้ามเงยหน้าเพราะจำทำให้หลุดลงคอ)2. การเคลื่อนไหวลิ้น ให้เลียริมฝีปาก เลียไอศกรีม3. ไม้กดลิ้น กดกลางลิ้น แล้วดันเข้าปาก4. ให้ออกเสียง “ลา ลา คา คา คาลา คาลา”

Oromotor function

วิธีการ	แนวทางการฟื้นฟู
Oromotor facilitation/exercise Jaw	กิจกรรมบำบัด 1. ใช้มือโยกขากรรไกรไปมา ซ้าย - ขวา / ขึ้น - ลง 2. ให้อาปาก หุบปาก

Oromotor reflex

วิธีการ	แนวทางการฟื้นฟู
Inhibitbit/facilitate oral reflex	กิจกรรมบำบัด ดูจากปัญหาในแต่ละ abnormal reflex

Oral sensation

ปัญหา	แนวทางการฟื้นฟู
<ul style="list-style-type: none">• Hyposensation• Hypersensation	<ul style="list-style-type: none">• Stimulation / Compensation• Desensitization

Special swallowing techniques

วิธีการ	แนวทางการฟื้นฟู
Thermal stimulation Laryngeal manipulation	<ul style="list-style-type: none">• เกิดน้ำแข็ง ไอศกรีม• VEF /Electrical stimulation /Passive exercise
Double / repeat swallowing ก้มหน้าเล็กน้อยและหันไปด้าน อ่อนและขณะกลืน	